

Pécsi Tudományegyetem Bölcsészettudományi Kar
„Oktatás és Társadalom” Neveléstudományi Doktori Iskola
Nevelésszociológia Program

HIDEG GABRIELLA

A FAIR PLAY JELENTÉSTARTALMÁNAK ÖSSZEHASONLÍTÓ
VIZSGÁLATA
KÖZÉP-KELET-EURÓPAI, KENYAI ÉS MALAJZIAI FIATALOK
KÖRÉBEN

Doktori (PhD) értekezés tézisei

TÉMAVEZETŐK:
PROF. DR. KOZMA TAMÁS
PROFESSZOR EMERITUS

DR. PRISZTÓKA GYÖNGYVÉR
EGYETEMI DOCENS

PÉCS
2018.

A kutatás célja

Az értekezés középpontjában a fair play jelentéstartalma, szellemisége, eszmeisége, valamint fejlődéstörténete, illetve annak két korcsoport (általános iskolások 10–15 évesek és főiskolai, egyetemi hallgatók) és hat ország általi megítélése áll.

A technológia rohamos fejlődése, a kutatói világ kiszélesedése és a sokat hangsúlyozott nemzetköziesedés gondolata adta a lehetőséget a fair play jelentéstartalmának, a hozzá kapcsolódó erkölcsi értékek és normarendszerek nemzetközi vizsgálatához.

Egyre népszerűbb témáról van szó, így a nemzetközi irodalomban találunk ennek mérésére alkalmas programokat és tanulmányokat. Mindeközben felmerülhet a kérdés: miért vált központi témává? Talán azért, mert egyre érezhetőbb a társadalmakban lévő erkölcs- és értékvesztés? Hol tartunk most ebben a folyamatban? Mit érzékelnek ebből fiatalok Európán belül és kívül? Nekik mit jelent a fair play?

A kutatás célja – kérdőíves kutatási módszerrel – felmérni, meghatározni, és összehasonlítani a kulturális sokszínűség jegyében a diaszpóra magyarság (magyarországi, ukrainai magyar, romániai magyar, szerbiai magyar) és Európán kívüli (malaysiai, kenyai) fiataloknak a fair play szellemiségéhez és jelentéstartalmához kapcsolódó attitűdjét. Feltárva ezzel a sport jellemfejlesztő hatásának, – az élet minden területére kiterjedő – a fair play szellemében történő nevelés fontosságát.

Eredményként árnyaltabb képet kaphatunk különböző gazdasági, társadalmi, és szociokulturális környezetben élő fiatalok fair play fogalmához, valamint eszme-, és normarendszeréhez kapcsolódó attitűdjéről. Kirajzolódhatnak a fogalom kapcsán éles határok országok és korcsoportok között, de bebizonyosodhat, hogy a fair play alatt minden megkérdozett ugyanazt, illetve megközelítőleg ugyanazt érti.

Problémafelvetés és a kutatás előzménye

A XXI. századra a modern telekommunikációs eszközöknek is köszönhetően minden percben elérhetőek (always online) vagyunk, bizonyos fogalmak, eredmények és értékrendek többek között ezért átértékelődnek. Ez a változás, mely értékvesztéssel is jár, jelen van az élet minden területén, ebből adódóan érezhető az is, hogy a sport és a sporteredmények új dimenzióba kerültek. Egy-egy sportág jelenét és jövőjét egyre inkább az határozza meg, hogy mennyire eladható, mennyire közvetíthető, mennyire tud alkalmazkodni a „szórakoztató ipar” elvárásaihoz. Mindemellett gazdasági és üzleti iparrá nőtte ki magát (sportruházat, sportszer, média).

Eredeti értékei (becsületesség, a szabályok mentén és megtartásával zajló küzdelem, a tisztelet és önzetlenség, stb.) egyre inkább elhomályosodnak, elveszni látszanak. A győzelem és a pénz összekapcsolódott, a pénzért való harc sző át mindent, amely maga után vonja a sportszerűtlen eszközök (csalás, bunda, dopping, stb.) alkalmazásának elterjedését, amely nem csupán a sportolók magatartásában nyilvánul meg. Nem véletlen, hogy az olimpiai játékok során – amely a világ legnézetebb sportrendezvényei közé sorolható – a doppingvizsgálatok száma érezhetően megnövekedett.

Ha ez a tendencia – sportszerűtlen eszközök alkalmazása – tovább folytatódik, ha egyre inkább elfogadottá és nyílttá válik, visszafordíthatatlan károkat okoz egyrészt magában a sportban, amely így elveszíti eredeti értékeit, másrészt a felnövekvő generáció erkölcsi felfogásában.

Így jutunk el a mai valóságba, ahol bekapcsolva a televíziót, rádiót vagy internetes hírportálokat, tömegével halljuk, látjuk a híreket, miszerint a fiatalok (akár már tizenévesek is) tanárt vernek, játékból embereket ütnek le az utcán, sőt ha ez nem lenne elég, egymást is megverik, kínozzák vagy megölik. Mindez nem Magyarországon egyedi, globális tendencia, fejlett európai és tengerentúli országokban is egyre gyakoribb.

Éles váltás ez ahhoz képest, amikor a gyerekek az iskolában összekaptak, legfeljebb csúfolódtak (kiöltötték egymásra a nyelvüket) és néha összeverekedtek, de hamar ki is békültek.

A fair play szellemében történő nevelés a sport minden szintjén feladat, de különösen fontos az iskoláskorúak, és leendő edzők, testnevelők, tanárok képzése során. Tapasztalataim szerint, a sportban eltöltött évek, és az ott szerzett tapasztalatok önmagukban nem garantálják a sportszerű magatartásra vonatkozó értékorientáció kialakulását. A sportágak közti különbségek nem meghatározói az erkölcsi, etikai tudattartalmak és normák kialakulásának. Nincsenek sportág specifikus erkölcsi értékek, csak sporterkölcsi értékek, amelyek akkor képesek szabályozni a sportoló magatartását a győzelemért folyó küzdelemben, ha a nevelés folytán szilárdan beépülnek a személyiség szükségletrendszerébe.

Coakley és Stevenson (1975) szerint hosszú évek óta ott van a köztudatban az az elmélet, amely szerint a sport pozitív hatással van a testi, érzelmi és szociális fejlődésre. Noha a sport jellemfejlesztő hatásában való hit beépült a köztudatba, néhány kutató megkérdőjelezte ezt, azzal érvelve, hogy a sport bizonyos esetekben antiszociális magatartásformákhoz is vezethet (Coakley, 1982; Stevenson, 1975). Gyakorlati szempontból megközelítve, attól, hogy egy diák részt vesz a testnevelés órákon és aktívan vesz részt rajta (végrehajtja a feladatokat) nem jelenti azt, hogy a sport által közvetített értékeket el tudja sajátítani. Ez nagyban függ a pedagógustól és a pedagógiai módszertől is. (pl: ha egy testnevelő tanár labdát ad a gyerekeknek, hogy „focizzanak”, azzal testi fejlődésüket némiképp elősegíti, de ha a játékot nem állítja meg

rendszeresen és hívja fel a figyelmet egy-egy szabályra, jellemet formáló cselekedetre, a gyermekek erkölcsi, érzelmi, szociális fejlődése, mely a sport által is előmozdítható lenne, elmarad.)

A nemzetközi szakirodalomban fellelhető fair playhez kapcsolódó kutatások két nagy csoportra oszthatók. Egyrészt kidolgoztak egy fair play programot, melyben különböző korosztályokat, sportolókat és nem sportolókat vizsgáltak. Mérték a fair playhez való hozzáállásukat a program elején és végén. (Hall 1986, Bredemeier és Shields 1986, Stevenson 1998, Rulmyr 1996, Prois és mtsai 2004, Priest, Kraus és Beach 1999, Popescu és Masari 2011, Kasik, Guti 2015, Pinczés-Pressing 2015)

A másik csoportba azok a kutatások tartoznak, melyben erkölcsi ítélethozatali képességet és annak fejlődését mérték a sport által, szintén különböző korosztályban, sportolókon és nem sportolókon. A korábban leírtak értelmében az erkölcsi magatartás befolyásolja a sportszerűséget is. Mindegyik esetben abból a nézetből indultak ki a szerzők, hogy a sport pozitív irányba befolyásolja a jellemet, valamint meghatározó szerepe van az erkölcsi fejlődésben, ezáltal sportszerű magatartást alakít ki. (Hassanadra, Goudas, Hatzigeorgiadis és Theodorakis 2007; Hassandra és mtsai 2007; Sezen-Balcikanli 2009, Papp 1988)

Kutatói kérdések

Az eddigiekben bemutatott és feltárt jelenségek, kutatási eredmények adják és alapozzák meg munkánk főbb kérdéseit. Magyarországon ugyan kevesebb, de a világban több kutató is foglalkozik a fair play témakörével különböző szegmensek figyelembe vételével. Növumnak számít kutatásunk, mert eddig ennyi kontinenst (Afrika, Európa, Ázsia) és országot (Kenya, Magyarország, Románia, Ukrajna, Szerbia, Malaysia) még nem érintett egyszerre fair playhez kapcsolódó vizsgálat, ha pedig figyelembe vesszük, hogy két generációról van szó, valóban egyedinek mondható a munkánk.

Az adatfelvételre használt kérdőívünk kérdéseit hat kérdéscsoportra osztottuk, ennek megfelelően a következő **kutatói kérdésekre** keressük a választ:

- Léteznek jellegzetes sportágak/sportágcsoporthoz a vizsgált országokban?
- Hogyan cselekednének meghatározott versenyszituációkban a megkérdezett diákok? Kimutathatók különbségek közép- kelet európai és kenyai valamint malajziai országok fiataljainak nem, korszoport, valamint csapatsportot vagy egyéni sportot kedvelők fair play attitűdjében?
- Melyik országban fontosabb a sportolói példakép választása, és ez milyen értékek mentén valósul meg?

- Hogyan ítélik meg hazájuk élsportolójának külföldre igazolását/távozását a fiatalok? Mit preferálnak az élsportoló döntése során?
- A fair play képvisel olyan értéket, amelyet a távoli Malaysiában, Kenyában valamint Kelet-Európában egyformán értelmeznek és értékelnek fiatalok? Erősítve ezzel a sport közösségteremtő erejét, hozzájárulva a nemzetek közösségének erősítéséhez?
- A fogalom ismertségének mérése után felmerülhet a hozzá kapcsolódó fair play díj és díjazottjainak ismertsége, népszerűsége is.
- Érzékelik-e a diákok és melyik országban a sportban megjelenő korrupciót/megvesztegetést? Feltárható összefüggés az említett változó és a Transparency International által jegyzett korrupciós érzékelési indexlistán elfoglalt hely között?

Hipotézisek

H1: Feltételezzük, hogy a társadalmi, gazdasági és kulturális eltérésekből adódóan szignifikáns különbségek mutathatók ki a közép-kelet-európai és Európán kívüli országok megkérdezett fiataljainak, fair play indexében.

H2: Feltételezzük, hogy Kenyában és Malajziában szignifikánsan magasabb a sportolói példaképet választók aránya és őket pozitív értékek mentén választják.

H3: Feltételezzük továbbá, hogy a fair play olyan nemzetközi fogalom, amelyhez függetlenül attól, hogy a fiatalok milyen társadalmi, gazdasági és szociokulturális környezetben nőnek fel és élnek, pozitív jelentést tartalmat kapcsolnak.

H4: Feltételezzük, hogy minél hátrább van (korruptabb) a megkérdezett ország a Transparency International Korrupciós Érzékelési listáján, annál jobban érzékelik a megkérdezett fiatalok a sportban is a korrupciót.

A disszertáció kulcsfogalma

A **fair play** munkánk központi eleme, így nem mehetünk el mellette anélkül, hogy kísérletet ne tegyünk a fogalom meghatározására.

A fair play fogalmi meghatározása igen széles skálán mozog (lásd 2.4. fejezet), de van közös pont a megfogalmazásokban. A fogalom a sportból ered, de nem csak egy fogalom, mely szoros kapcsolatban, összefüggésben van az erkölccsel, empátiával, sportszerűséggel, mások tiszteletben tartásával, hanem egy filozófiaként is felfogható. Mára az élet minden területén jelen van a fair play fogalma és szellemisége. Elfogadjuk, hogy a fair play valóban a sportból

ered, de az évszázadok múlásával ezeket a masszív kereteket régen kinőtte, a hétköznapi szerves része, mely átgondolásra sarkall.

Munkánk szempontjából a fair play fogalma egyszerre jelenti a szabályok mentén való cselekedetet, a másik fél és saját magunk, valamint a szabályok (itt nem csak a sportbeli játékszabályokra, hanem a társadalmakban uralkodó eszme- és normarendszer szabályaira is gondolunk) tiszteletben tartását. Kétségtelen, hogy mindennek egyik, eddig legjobb terepe a sport (volt). Mára azonban nem az egyedüli és egyetlen közvetítő közegként tartjuk számon. Mind a családoknak, mind az oktatási rendszer szereplőinek komoly szerepe van abban, hogy a felnövekvő generáció érték- és normatétele kialakuljon. Cél lehet, hogy a fair play szellemében való cselekedet az élet minden területére kihasson és egy belső természetes késztetéssé/ösztönné váljon, ezzel beépülve a fiatalok jellemébe.

A disszertáció szerkezeti felépítése

A dolgozat Bevezetés részében megfogalmazásra kerül a kutatás témája, célja, a kutatási probléma és a téma aktualitása. Ismertetjük a kutatói kérdéseinket és feltevéseinket, valamint a kutatás előzményeit és módszertanát. Itt határozzuk meg a disszertáció kulcsfogalmát is.

A következő fejezetek három nagy részre oszthatók: egy elméleti háttérre, egy empirikus részre valamint egy összegző fejezetre.

Az elméleti rész négy nagy alfejezetre tagolódik, először áttekintjük a sport fogalmát és annak változásait. Végig követjük kialakulást és fejlődését különös hangsúlyt fektetve az oktatásban/nevelésben betöltött szerepére.

A témánk a társadalomtudomány területére sorolható, tudományági besorolását tekintve a neveléstudomány és a sporttudomány aspektusai egyaránt megjelennek. Ezért tartjuk lényegesnek a sport funkcióit, különös tekintettel nevelő funkcióját bemutatni. Így jutunk el az elméleti keretünk következő fejezetéhez, ahol az értékek és értékváltozások, valamint a sport, mint személyiségformálás eszköze jelenik meg. Kiemeljük az élsportolót és szerepét, aki példaképpé válhat, az általa közvetített értékek pedig hatással lehetnek a felnövekvő generáció erkölcs- és értékfelfogására. Vizsgáljuk továbbá az erkölcs és sporterkölcs szerepét az iskolai oktatásban, figyelembe véve az értékítélet életkori sajátosságait.

A soron következő fejezetben a vizsgálat kulturális sokszínűségének jegyében bemutatjuk Kenya, Malajzia (a két vizsgált ország az elemzések során Európán kívüli országok néven fog megjelenni.) és Közép-Kelet-Európa (Ukrajna, Románia, Szerbia, Magyarország) gazdasági, társadalmi, és szociokulturális hátterét. Kiemelve, gazdasági adatokkal szemléltetve a vizsgált országokat. Magyarország esetében kitérünk a sportfinanszírozás új formájára a TAO

támogatásokra is. Kenyai és malajziai esetében a sport fejlődéstörténetét, valamint a nevelés értékeit és egészségnevelés szerepét is vizsgáljuk. Mindennek fényében világosabbá válhat a megkérdezett diákok fair play iránti attitűdje. Összehasonlíthatóvá válnak a megkérdezett országok megkérdezett fiataljainak fogalomhoz, szellemiséghez kapcsolódó elméleti szinten mért tudása.

A kutatás aktualitását a társadalmakban megfigyelhető erkölcs- és értékvesztés adja, amelynek egyik hozadéka, hogy a sport is elveszíti eredeti értékeit. Kutatásunk középpontjában éppen ezért a fair play (tisztá játék,) fiatalok általi megítélése áll. Elméleti keretünk utolsó fejezetében a fogalom meghatározásával, történeti fejlődésével a sportban és a társadalomban betöltött szerepével, illetve a fair playhez kapcsolódó értékek közvetítésével, a felnövekvő generációk nevelésében való fontosságával foglalkozunk. Itt tartjuk fontosnak tisztázni és konzekvensen külön választani a fair play és a sportszerűség fogalmát.

A dolgozat második része az empirikus vizsgálatot tartalmazza, bemutatva a vizsgálat célját, a kutatói kérdések alapján megfogalmazott hipotéziseinket, az adatfelvétel módszereit, lépéseit és nehézségeit, valamint a vizsgálatban résztvevő sokaságot.

Ebben a részben a kérdőív eredményeit mutatjuk be. A kérdőívünk 18 kérdést tartalmazott, ebből 15 zárt és három nyitott kérdés volt. A kérdéseket hat csoportra osztva elemezzük és mutatjuk be az eredményeket. A demográfia adatok (kor és nem) felvétele után az első kérdéskör a sport és a sportág iránti érdeklődésre tér ki, a második kérdéskörben azt vizsgáltuk, hogy különböző általunk vázolt versenyszituációkban – amely tartalmaz ingroup és outgroup szituációt is – hogyan cselekednének a fiatalok. Majd egy ún. fair play indexet alkotva elemeztük az így kapott eredményeket is.

A harmadik és a negyedik kérdéskör a sportolói példaképekhez kapcsolódott. Vizsgáltuk egyrészt, hogy van-e a megkérdezett fiataloknak sportolói példaképe, ha igen, ki ő és milyen tulajdonság alapján választotta, valamint hogyan ítélik meg a sportolók külföldre igazolását. A következő csoportban vizsgáltuk a fair play jelentéstartalmát, illetve a fair play díj ismertségét is.

Végül pedig a megkérdezett fiatalok korrupcióérzékelését vizsgáltuk a sport területén és vetettük össze az adott ország Transparency International által jegyzett korrupciós érzékelési indexlistán elfoglalt helyével. Mindehhez bemutatjuk választásunk okát és a

Az elemzésnél az ország, nem és korcsoport változók mentén mutatjuk be és vetjük össze a kapott eredményeket. Az értekezés befejező része az eredményeket összegezi. A kérdőíves vizsgálat eredményeit összevetettük a feltételezéseinkkel és a kutatói kérdésekre is választ

kaptunk. Ebben a részben összefoglaltuk a legfontosabb eredményeket és levontuk a tanulságokat.

Alkalmazott vizsgálati módszerek bemutatása

A kutatásunk, típusát tekintve az alkalmazott kutatások közé sorolható, ahol elsősorban a kvantitatív kutatási módszerek jelennek meg. Alkalmazzuk mind a szekunder (szakirodalmi feltárás és elemzés) és a primer (kérdőíves vizsgálat) kutatási elemeket.

Kutatási stratégiaként induktív stratégiát alkalmaztunk, melynek révén az empiriából kiindulva, az ott gyűjtött adatokat elemezve jutottunk el az elméletig. Az induktív stratégián belül mi az összefüggés-feltáró stratégiát helyeztük előtérbe, tekintve, hogy különböző változók egymáshoz való viszonyát, összefüggéseit kívánjuk vizsgálni. Úgy, mint két különböző korosztály hogyan vélekedik a fair play jelentéstartalmáról, vagy hat különböző ország megkérdezett diákjai hogyan viszonyulnak a korábban említett fogalomhoz. Vizsgáljuk a független változó hatását a függő változókéra. Jelen esetben a független változó az életkori sajátosság vagy adott ország társadalmi, gazdasági és szociokulturális környezete, függő változó pedig a diákok, hallgatók véleménye a fair play témaköréről.

Ahhoz, hogy a változókhoz adatot gyűjtsünk és elemezzük, kutatási módszerre és adatgyűjtési eszközre volt szükségünk. A feltáró módszer keretein belül az írásos megkérdezést kérdőíves anket eszközt alkalmaztunk.

Az adatfelvétel során a teljes sokaság megkérdezésére nem volt lehetőség, így mintavételi eljárásra került sor, amely során az alapsokaságból kiválasztott részt, jelen esetben 10–15 éves általános iskolai diákokat és 17–30 éves egyetemista, főiskolai hallgatókat vizsgáltunk. A mintavételi technikák közül véletlen, mintavételi technikát alkalmaztuk. A kapott adatokat matematikai-statisztikai módszerekkel összesítettük. Az adatfeldolgozás Microsoft Office Excel táblázatkezelő és IBM SPSS statisztikai programmal történt. (Babbie, 2003)

Az alkalmazott kérdőív bemutatása

Kérdőívünk alapját Papp (1986) hasonló témában folytatott kérdőíves vizsgálata adta, melyet saját kutatásunkhoz átalakítottunk. A kérdőív 18 kérdést tartalmazott, melyből 15 zárt és 3 nyitott kérdés volt, a kérdéseket hat csoportra osztottuk. A megkérdezés Kenyában és Malájziában angol nyelven, Magyarországon, Szerbiában, Romániában és Ukrajnában magyar nyelven történt.

Az első kérdéskör a sport és sportág iránti érdeklődést vizsgálta, mértük, hogy érdeklődnek-e a fiatalok a sport iránt, és melyik a legkedveltebb sportáguk. A sportágakat itt kétféle csoportra osztottuk egyéni- és csapatsportokra.

A második csoportban hat kérdés segítségével a sportszerű viselkedést mértük. Különböző versenyszituációkat vázoltunk és a megadott megoldási lehetőségekből választották ki a fiatalok a számukra legelfogadhatóbb opciót. Ez alapján létrehoztunk egy fair play indexet. Ennek számítása során a kérdésekre adott válaszokat 0, 1, 2 értékekkel kódoltuk, a hat válasz összegzésével kaptuk a fair play indexet, melynek értéke így 0 és 12 közötti lehetett, nagyobb értéke a „sportszerűbb” viselkedést jelzi.

A harmadik kérdéskör a sportolói példakép választásához kapcsolódott. Egyrészt vizsgáljuk, hogy rendelkeznek-e sportolói példaképpel a megkérdezettek, ha igen, akkor milyen tulajdonságok alapján választották azt a bizonyos személyt. A választási lehetőségek között pozitív és negatív tulajdonságokat is felsoroltunk.

A negyedik kérdéskör az élsportoló megítélésére vonatkozott. Kíváncsiak voltunk, a fiatalok hogyan, milyen értékek mentén gondolkodnak, hogyan ítélnék meg sportolókat. A pénz vagy a haza szeretete, esetleg a szakmai karrier lehetősége élvez prioritást náluk.

Az ötödik kérdéscsoport a fair play jelentéstartalmát és a fair play díj ismertségét vizsgálta.

Végül pedig a fiatalok korrupcióérzékelését vettük górcső alá kérdésünkkel, miszerint szerintük létezik-e korrupció/megvesztegetés a sportban?

A mintavételi eljárás és a vizsgálatba bevontak köre

Az adatfelvétel több lépésben és több módszerrel zajlott. A technikai feltételek és egyéb nehézségek nem tették lehetővé, hogy mind a hat országban általános iskolásokat is és felsőoktatásban résztvevőket is megkérdezzünk.

Az első ütemben (2014) magyarországi általános iskolások töltötték ki a kérdőívet, egy pécsi és egy dunaföldvári általános iskolában. Ezzel egy időben 9 kenyai általános iskola 50 diákja vett részt a vizsgálatban. A diákok jellemzően vidéki iskolákból kerültek ki, Kenya nyugati országhatárához és a Viktória-tóhoz közeli Kisumu, Miwani, Kisian településekről.

A második ütemben (2015) személyes tapasztalatokat és szakirodalmat gyűjtve saját magam töltöttem ki 82 kenyai általános iskolás és 71 főiskolai diákkal kérdőívet. A diákok Bamburi település iskolájába jártak, a főiskolai hallgatók pedig a Shanzu Teacher College tanulói voltak. Párhuzamosan, internetes (Google kérdőív) kérdőív segítségével a Pécsi Tudományegyetem hallgatói (79 fő) is bekapcsolódtak a vizsgálatba.

Harmadik ütemben (2016) szerbiai (86 fő), ukrainai, romániai magyar diákok töltötték ki a kérdőívet papír alapon vagy online kérdőív formájában. Malajzia esetében az internetes kitöltésre nem volt lehetőség, tekintve, hogy az iskolákban nincs számítógép vagy internet. Otthon pedig csekély azoknak a családoknak a száma, akik ilyen infokommunikációs eszközzel rendelkeznek. A megkérdezés így papír alapon történt.

A felmérésben összesen 687 személy vett részt, 413 nő (60,101%) és 274 férfi (39,90%). Életkoruk alapján 10 és 58 év közöttiek (átlag 17.80, szórás = 5.90). A felmérés beválasztási kritériumai alapján az életkor felső határa 30 év volt, így 18 személy a későbbi elemzések során kizárásra került. A vizsgálat 6 ország részvételével zajlott, négy európai– Magyarország, Ukrajna, Románia és Szerbia – és két Európán kívüli – Malajzia és Kenya – országban.

A 6 országból 669 személy vett részt a felmérésben. A 6 ország Magyarország (n = 126), Kenya (n = 205), Malajzia (n = 60), Ukrajna (n = 165), Románia (n = 44) és Szerbia (n = 87) voltak. Az elemzések során nem csak külön-külön vizsgáltuk az egyes országokat, a fentiek alapján a két csoportot képeztünk, így közép- kelet európai (n = 405, 60,50%) és Európán kívüli (n = 264, 39,50%) országok is összehasonlításra kerültek, amennyiben az országok összevonása szakmailag is indokolt volt. Mivel egyes országok nem egyformán voltak reprezentálva, ezért az összehasonlításkor az egyes országok jellemzőinél meghagytam az elemszámot, de számtani átlagokat használtam fel. A romániai adatok alacsony elemszáma miatt a rá vonatkozó megállapításokat óvatosan kell elemezni, mivel a nagy sokaságra nem vonható le következtetés. Viszont a kutatás nemzetközisége miatt úgy döntöttem, hogy benne hagyom az elemzésben.

A megkérdezett személyek közül 397 nő (59,30%) és 272 férfi volt (40,70%), életkorukat tekintve 10 és 30 év közöttiek (átlag = 17.19, szórás = 4.47). Az elemzések során két korcsoportban vizsgáltuk a résztvevőket: 1. általános iskolások (n = 327, 48.9%) és 2. felsőoktatásban résztvevő hallgatók (n = 342, 51,10%). A nemek arányát vizsgálva megállapíthatjuk, hogy az általános iskolások körében közel azonos volt a lányok (48,90%, 160 fő) és fiúk (51,10%, 167 fő) aránya, a felsőoktatásban résztvevő egyetemi hallgatók esetében azonban a nők (69,30%, 237 fő) jelentős többségben volt a férfiakhoz képest (30,70%, 105 fő).

A korcsoportokat vizsgálva a hat ország esetében fontos megjegyezni, hogy Romániában és Szerbiában az általános iskolások, 10–15 év közötti korcsoportja, valamint Malajziában az egyetemi hallgatók, 18–30 évesek korcsoportja hiányzott. Magyarországon az egyetemi hallgatók, Kenyában az általános iskolások voltak többségben, Ukrajnában közel fele-fele arányban volt a két korcsoport.

A közép- kelet európai és Európán kívüli országok esetében a korcsoportok aránya ennek megfelelően statisztikailag különbséget mutatott ($\chi^2(1) = 102.44$, $p < 0.001$). A közép- kelet

európai országokban az egyetemi hallgatók, az Európán kívüli országokban az általános iskolások voltak jelentős többségben.

A mintát jellemző fenti eredményeknek megfelelően az elemzések során vizsgáltuk a férfiak/fiúk és nők/lányok közötti különbségeket, illetve a két korcsoport közti különbségeket is. A hat ország, valamint a közép- kelet európai és Európán kívüli országok összehasonlítása során a meglévő nemi és korcsoportbeli különbségeket is figyelembe vettük, hogy pontosan meghatározható legyen, az országok között tapasztalt különbségek a földrajzi elhelyezkedésnek, vagy olyan háttérváltozóknak köszönhető, mint a nem és a korcsoport.

Eredmények

Munkánk eredményeit a kutatói kérdéseink megválaszolása és hipotézis vizsgálatunk mentén tesszük meg.

1. Léteznek jellegzetes sportágak/sportágcsoportok a vizsgált országokban?

A legkedveltebb sportágak kérdéskörénél a megkérdezettek összesen 33 különböző sportot, sportágot adtak meg. A teljes mintát vizsgálva, megállapíthatjuk, hogy a legkedveltebb sportág a labdarúgás, ezt követi az úszás majd a kézilabda. Országok bontásában Magyarországon, Kenyában, Malajziában, Ukrajnában a labdarúgás a legnépszerűbb sportág. Mindez azt bizonyítja és erősíti, hogy a labdarúgás valóban az egyik legnépszerűbb sport a világon. Megjegyeznénk, hogy ezekben az országokban a labdarúgó válogatottaknak nincs kiemelkedő eredménye világversenyeken. Nem úgy, mint Románia esetében, ahol a fiatalok 38,20%-a választotta legkedveltebb sportjának a tornát. Románia olimpiai szereplését ismerve azt látjuk, hogy a torna sportágban a legeredményesebbek 25 aranyérmét szereztek az olimpiai játékokon.

Amikor jellegzetes sportról vagy sportágról beszélünk, arra gondolunk, hogy az adott országban azon túl, hogy népszerű és sokan kedvelik, nemzetközi szinten eredményeket tudnak felmutatni. Ennek fényében jellegzetes sportot/sportágot Kenya és Románia esetében érdemes kiemelni. Kenya az atlétai világversenyeken állják meg helyüket, ahogy a romániai tornászok eredményei sem elhanyagolhatók. (3.7.1. fejezet)

2. Hogyan cselekednének meghatározott versenyszituációkban a megkérdezett diákok? Kimutathatók különbségek közép- kelet európai és kenyai valamint malajziai országok fiataljainak nem, korcsoport, valamint csapatsportot vagy egyéni sportot kedvelők fair play attitűdjében?

Vizsgálatunkban a kérdés elemzéséhez fair play indexet alkottunk (ennek módszertanát 3.7.2. fejezetben leírtuk).

Összességében az eredményeink azt mutatják, hogy a megkérdezett fiatalok a felvázolt szituációkban sportszerűen viselkednének. A felmérésben résztvevők fair play index 1 és 12 közötti volt, átlaga 9,00. A változók mentén a következő különbségek mutathatók ki:

- Fiúk/férfiak és lányok/nők fair play indexe statisztikailag szignifikáns különbséget nem mutatott.
- A két vizsgált korcsoport fair play indexe azonban statisztikailag szignifikáns mértékben különbözött. Az egyetemisták szignifikánsan nagyobb értéket mutattak, mint az általános iskolások. Ez az összefüggés nemtől független volt, mind a fiúk/férfiak, mind a lányok/nők körében az egyetemisták a fair play index nagyobb értékével voltak jellemezhetőek, az általános iskolásokhoz képest.
- Az egyéni és csapatsportokat preferálók esetében statisztikailag szignifikáns különbség a fair play index értékében nem volt. Ez az összefüggés független volt a korcsoporttól, mind az általános iskolások mind az egyetemisták körében az egyéni és csapatsportot preferálók statisztikailag szignifikáns különbséget nem mutattak.
- A 6 országot vizsgálva összességében megállapítható, hogy a vizsgált országok statisztikailag szignifikáns különbséget mutattak a fair play index értékében. A fair play index legnagyobb értékét Szerbia mutatta, szignifikánsan kisebb értéke volt jellemző Kenyában, Malajziában és Ukrajnában, míg a többi ország (Magyarország és Románia) a kettő közti értéket mutatott.
- A közép- kelet európai és Európán kívüli országok szignifikáns főhatást nem mutattak. A korcsoport viszont szignifikáns kapcsolatot mutatott. A közép- kelet európai és Európán kívüli országok fair play indexe közel azonos volt. Az európai országokban az átlaga 9,20, az Európán kívüli országokban pedig 8,70 volt. A közép- kelet európai országokban az egyetemisták és általános iskolások fair play indexe közel azonos volt, míg az Európán kívüli országokban az egyetemisták szignifikánsan nagyobb értéket mutattak, mint az általános iskolások.

3. Melyik országban fontosabb a sportolói példakép választása, és ez milyen értékek mentén valósul meg?

A hat országot vizsgálva megállapítható, hogy Kenyában és Malajziában szignifikáns mértékben nagyobb azok aránya, akik rendelkeznek sportoló példaképpel.

Azt gondoljuk ennek háttérében, az elméleti keretünkben hangsúlyozott és dolgozatunk mellékletében (3. számú Mellélet) megfogalmazott okok állnak. Nevezetesen mind a két országban magas a munkanélküliség, a korrupció, az oktatási rendszeren belül –ami a felzárkózás és kitörés lehetőségét kellene biztosítsa- az esélyegyenlőség nem valósul meg. Sőt évekre kimarad egy fiatal az iskolából, mert a családjának azt kell mérlegelnie, hogy taníttatják a gyermeket és ezáltal kiesik egy kenyérkereső, arról nem is beszélve, hogy az oktatás annak ellenére, hogy ingyenes komoly költségekkel jár. Ennek fényében a sportolók, akik sikeresek sok pénzt keresnek, -legalábbis annyit amennyiről ezek a fiatalok nem is álmodnak- példaképként jelennek meg. A kitörés lehetőségét és reményét hordozzák magukban, azért a sport kiemelten népszerű ezekben az országokban.

Ha megvizsgáljuk a tulajdonságokat, ami alapján példaképet választanak maguknak a fiatalok azt látjuk, hogy elsősorban a kiemelkedő szakmai tudások miatt néznek fel a sportolóra, második legnépszerűbb, hogy önzetlenek. Negatív tulajdonságok minimális számban jelenik meg. Ennek érdekessége, hogy azok a fiatalok, akik negatív tulajdonság (agresszív, durva, önző) alapján választottak jellemzően küzdősportolókat neveztek meg. (3.7.3. fejezet)

4. Hogyan ítélik meg hazájuk élsportolóinak külföldre igazolását/távozását a fiatalok? Mit preferálnak az élsportoló döntése során?

A sportolók külföldre igazolásával kapcsolatban minimális azoknak az aránya, akik ezt nem helyeslik. Az elfogadás két motiváció mentén valósul meg. Az egyik szerint a szakmai fejlődés érdekében támogatják és elfogadják a sportolók külföldre távozását. A másik szempont pedig a jobb pénzkereseti lehetőség miatt elfogadó.

Az előző kérdéssel összevetve azt a következtetést vonhatjuk le, hogy a megkérdezett fiatalok szakmai tudás alapján választanak példaképet és a sportoló migrációját elfogadják ha annak oka a szakmai fejlődés. Korábban említettük, hogy a sportoló példakép jelentősége Kenyában és Malajziában szignifikánsan nagyobb. Megvizsgáltuk, hogy a választott tulajdonság, illetve a külföldre távozás motivációja esetében mit nyilatkoznak. A példaképválasztás a kiemelkedő szakmai tudás alapján történik, de nem meglepő módon a sportoló migrációjának háttérében a jobb pénzszerzési lehetőséget támogatják. (3.7.4. fejezet)

5. A fair play képvisel olyan értéket, amelyet a távoli Malaysiában, Kenyában valamint Kelet-Európában egyformán értelmeznek és értékelnek fiatalok? Erősítve ezzel a sport közösségteremtő erejét, hozzájárulva a nemzetek közösségének erősítéséhez?

Összességében a fair play jelentésével leggyakrabban azonosított fogalmak mind pozitív tartalmúak voltak, a résztvevők viszonylag kis aránya jelölt negatív fogalmat. Legtöbben a becsületességet, igazságosságot, a másik fél tiszteletben tartását és a barátságot jelölték. A fair play jelentéstartalmának megítélése független volt a nemtől.

A hat országot vizsgálva hasonló eredményeket tapasztaltunk, azaz az országokra jellemző, hogy elsősorban pozitív fogalmakat kapcsolnak össze a fair play jelentésével és viszonylag alacsony azok aránya, akik negatív fogalmat jelöltek meg.

A pozitív fogalmak esetében statisztikailag szignifikáns különbséget az országok között a becsületesség, barátságosság, másik fél tiszteletben tartása és az erkölcsösség esetében tapasztaltunk. A becsületességet az Európán kívüli országokban a személyek szignifikáns mértékben kisebb aránya jelölte, mint a közép- kelet európai országokban. Malajziában ennek aránya „csak” 36,7% (22 fő), Kenyában 56,4% (115 fő), míg az európai országokban a jelölők aránya 86% és 94,1% közötti volt. A barátság fogalmát összességében nagyobb arányban jelölték a megkérdezett Európán kívüli országokban, mint a közép- kelet európai országokban. (3.7.5. fejezet)

6. A fogalom ismertségének mérése után felmerülhet a hozzá kapcsolódó fair play díj és díjazottjainak ismertsége, népszerűsége is.

A fair play jelentéstartalmának vizsgálata után felmerült, a fair play díj ismertségének mérése is. A megkérdezettek 28%-a jelölte, hogy ismer díjazottat, azonban a sportoló megnevezésénél jellemzően példaképük nevét írták be vagy nem neveztek meg senkit. Választ a kérdésre diaszpóra magyarságtól kaptunk itt viszont a kicsi elemszám miatt torz adatokat kaptunk.

Összességében megállapítható, hogy a fair play díj ismertsége csekély. (3.7.5. fejezet)

7. Érzékelik-e a diákok és melyik országban a sportban megjelenő korrupciót/megvesztegetést? Feltárható összefüggés az említett változó és a Transparency International által jegyzett korrupciós érzékelési indexlistán elfoglalt hely között?

A megkérdezett fiatalok eltérő mértékben, de úgy gondolják van megvesztegetés/korrupció a sportban. Azonban az általunk vizsgált korrupciós érzékelési listán elfoglalt pozícióval ez nincs összefüggésben. Mindenképp elgondolkodtatónak tartjuk, hogy egyrészt valóban ennyire

egyértelmű a sport világában is megjelenő korrupció? Másrészt milyen hatással van a fiatalokra mindez? A későbbiekben érdemes lenne pontosítani, hogy a fiatalok mit értenek korrupció/megvesztegetés a sportban, esetleg lehetne példákat kérni és az alapján elemezni. (3.7.6. fejezet)

A kutatói kérdésekre adott válaszok után meg kell vizsgálnunk **hipotéziseink** helytállóságát.

H1: Feltételezzük, hogy a társadalmi, gazdasági, és kulturális eltérésekből adódóan szignifikáns különbségek mutathatók ki a közép-kelet európai és Európán kívüli országok (Kenya, Malajzia) megkérdezett fiataljainak fair play indexében.

Hipotézisünk nem nyert bizonyítást. A közép- kelet európai és Európán kívüli országokat vizsgálva szignifikáns különbség nem mutatható ki, a két csoport fair play indexe közel azonos volt. Következtetésként megállapítható, hogy függetlenül attól, hogy a fiatalok melyik világrészen élnek és milyen környezetben nőnek fel, a vázolt versenyszituációkban sportszerűen viselkednének, a kulturális sokszínűség ezen a területen nem jut érvényre.

Statisztikailag szignifikáns különbség volt kimutatható, ha a 6 országot vizsgáltuk. Közép- kelet európai és Európán kívüli országok esetében a két korcsoportváltó esetén mutatkozott szignifikáns különbség. A közép- kelet európai országokban az egyetemisták és általános iskolások fair play indexe közel azonos volt, míg az Európán kívüli országokban az egyetemisták szignifikánsan nagyobb értékét mutatták, mint az általános iskolások.

H2: Feltételezzük, hogy Kenyában és Malajziában szignifikánsan magasabb a sportolói példaképet választók aránya és őket pozitív értékek mentén választják.

Eredményeink alapján ez a feltevésünk *bizonyítást nyert.* Megállapítottuk, hogy Kenyában és Malajziában szignifikáns mértékben nagyobb azok aránya, akik rendelkeznek sportolói példaképpel, Magyarországon és Ukrajnában közel fele-fele arányban vannak azok, akiknek van/nincs sportoló példaképük, míg Romániában és Szerbiában a legkisebb azok száma, akik példaképet a sport területéről választanak.

Feltevésünk második része, miszerint a példaképek kiválasztása pozitív tulajdonságok alapján történik, szintén *igaznak bizonyult.* A leggyakrabban választott tulajdonság a kiemelkedő szakmai tudás és az önzetlenség volt. A 6 országot vizsgálva megállapítható, hogy összességében Kenyában és Malajziában jelölték a legnagyobb arányban a kiemelkedő szakmai tudást, a közép- kelet európai országokban nagyobb volt azok aránya, akik egyéb pozitív tulajdonságokat jelöltek meg.

Második feltételezésünknel abból a nézetből indultunk ki, hogy a kenyai és malajziai fiatalok életében a példakép egy sikeres személy, aki a felemelkedés/kitörés lehetőségét mutatja be fontosabb, mint azoknak a fiataloknak, akiknek a gazdasági-technológiai fejlődés révén kiszélesedett a világ.

H3: Feltételeztük, hogy a fair play olyan nemzetközi fogalom, amelyhez függetlenül attól, hogy a fiatalok milyen társadalmi, gazdasági és szociokulturális környezetben nőnek fel és élnek, pozitív jelentéstartalmat kapcsolnak.

Az eredmények alapján a következő megállapításokat tesszük:

- a fair play jelentésével leggyakrabban azonosított fogalmak mind pozitív tartalmúak voltak. Legtöbbször a becsületességet, igazságosságot, a másik fél tiszteletben tartását és a barátságot jelölték. A becsületességet a kenyai és malajziai megkérdezett személyek szignifikáns mértékben kisebb aránya jelölte, mint a közép-kelet európai országokban.
- Magyarországon, Ukrajnában, Szerbiában és Romániában élők számára legnagyobb gyakorisággal a becsületesség, igazságosság és a másik fél tiszteletben tartása jelenti a fair playt, míg az Európán kívüli országokban – Kenyában és Malajziában – a barátság és igazságosság volt a leggyakrabban megjelölt fogalom.

Eredményeink bizonyítják, hogy a fair play egy olyan nemzetközi fogalom, amelyet a világ minden pontján –de az általunk vizsgált országokban, az általunk megkérdezettek- ismernek és értenek, hozzá pozitív jelentéstartalmat kapcsolnak.

H4: Feltételezzük, hogy minél hátrább (korruptabb) van a megkérdezett ország a listán, annál jobban érzékelik a megkérdezett fiatalok a sportban is a korrupciót.

Negyedik feltevésünk bizonyításához a Transparency International által kiadott éves korrupciós jelentését is megvizsgáltuk.

A korrupció érzékelésének kérdéskörében a bemutatott eredmények tükrében elmondható, hogy nem mutatható ki összefüggés a megkérdezett fiatalok véleménye alapján a sportban jelenlévő megvesztegetés léte valamint a Transparency International által közölt Korrupciós Érzékelési Index listán elfoglalt hely között. Nem érzékelik jobban a megkérdezett fiatalok a sportban a korrupciót, attól, hogy a TI listáján az országuk a korruptabb államok közé sorolható vagy sem. *Negyedik hipotézisünk nem nyert bizonyítást.*

Mindez felveti annak a lehetőségét, hogy tekintettel arra, hogy a korrupció magas szintű az egyes országokban, és a fiatalok ebben nőnek fel, természetessé válik számukra. De egy másik lehetőség, hogy kérdőívünk ezen kérdése nem alkalmas ennek mérésére.

Összefoglalás

Egy sor kérdés és kétely merül fel bennünk vizsgálatunk végére is. A fair play, tiszta játék valóban tiszta? A kép, amit a fogalomról és a hozzá kapcsolódó cselekedetéről alkotunk valójában idillikus. Előfordulhat, hogy valaki azért viselkedik sportszerűen egy versenyszituációban – itt ketté kell választanunk a szabadidősportot és a versenysportot –, mert a vele járó elismerés szükségességét mind anyagi, mind erkölcsi értelemben felismeri és ki is használja.

Munkánk során több alkalommal hangsúlyoztuk, hogy vizsgálatunk elméleti szintem mér, így felmerülhet, hogy a fiatalok a társadalmi elvárásoknak megfelelően töltötték ki a kérdőívet és inkább a pozitív válasz lehetőségeket jelölték meg. Azt gondoljuk -ismerve az elméleti háttérben bemutatott negatív tendenciákat, amelyek a fiatalok életében jelen vannak- dicséretes, hogy elméleti szinten tisztában vannak azzal mi a helyes és elvárt magatartásforma. Egyúttal eredményeink kijelölték az utat a kutatás folytatására. Hosszútávú célunk egy ún. fair play program kidolgozása, amely már gyakorlati szinten is mérné a fiatalok viselkedését és magatartását. Cél lehet nagyobb volumenű országos vizsgálat a témakörben, ahogy mindennek vizsgálata az ország határain kívül is. Így talán választ kapunk további kérdéseinkre és tisztázhatjuk azt is, hogy létezik tiszta fair play vagy csak fair play gyanús minden cselekedet?

A tézisfüzethez felhasznált irodalom

- Babbie E. (2000):** A társadalomtudományi kutatás gyakorlata. Budapest, Balassi Kiadó.
- Bredemeier, B.- Shields, D. (1986):** Moral growth among athletes and nonathletes: A comparative analysis. *Journal of Genetic Psychology*, 147(1) pp.7–18.
- Coakley, J.J. (1982):** Sport in society (2nd ed.). St. Louis, Mosby.
- Hall, E. R. (1986):** Moral development levels of athletes in sport-specific and general social situations. In: Vander, Velden, L.- Humphrey, J. H. (Eds.): *Psychology and sociology of sport: Current selected research*. New York, AMS Press, pp. 191–204.
- Hassandra, M.- Bekiari, A.- Sakellariou, K. (2007):** Physical Education Teacher's Verbal Aggression and Student's Fair Play Behaviors. *The Physical Educator*, 64(2) pp. 94–101.
- Hassandra, M., Goudas, M., Hatzigeorgiadis, A., Theodorakis, Y., (2007):** A fair play intervention program in school Olympic education. *European Journal of Psychology of Education*, 22(2) pp. 99–114
- Kasik, L.– Guti, K. (2015):** A kortársi versengés és problémamegoldás jellemzői serdülők körében. *Magyar Pszichológiai Szemle*, 70(1) pp. 179–195.
- Papp, G. (1988):** Etikai tartalmú értékorientációk hatása iskolások sporttal kapcsolatos magatartására. *A Testnevelési Főiskola Közleményei 1988/2*. pp. 23-51.
- Pinczés-Pressing Zs.- Sebestyén, N.- Berkics, M.- Fülöp, M. (2015):** Versenyző fiatalok versengés, győzelem és vesztes fogalmának vizsgálata az asszociatív csoportanalízis technika segítségével. *Magyar Pszichológiai Szemle*, 70(1) pp. 159-177.
- Popescu, V. (2011):** Comparative Analysis of athletes' fair play attitude according to specific variables conditioned by sports training and competition. *Procedia Social and Behavioral Sciences* (12) pp. 24–29.
- Priest, R. G., Krause, J. V.- Beach, J. (1999):** Four-year changes in college athletes ethical value choices in sports situations. *Research Quarterly for Exercise and Sport*, 70(1) pp. 170–178.
- Proios, M.- Doganis, G.- Athanailidis, I. (2004):** Moral development and form of participation, type of sport, and sport experience. *Perceptual & Motor Skills*, 99(2) pp. 633–642.
- Rulmyr, R. (1996):** Interscholastic athletic participation and the moral development of adolescents in Arizona high schools. In: Bredemeier, L. B.- Shields, L. D. (2006): *Sport and character development*. *Research Digest*. 7(1) pp. 1-8.
- Sezen- Balcikanli G. (2009):** Fair play and empathy: A research study with student teachers. *Journal of US-China Public Administration*, 6(4) pp. 79-84.

Stevenson, C.L. (1975): Socialization effects of participation in sport: A critical review of the research. *Research Quarterly*, 46(2) pp. 287-301.

Stevenson, M.J. (1998): Measuring the cognitive moral reasoning of collegiate student-athletes: The development of the Stevenson-Stoll Social Responsibility Questionnaire. Unpublished doctoral dissertation, University of Idaho. In: Bredemeier, L. B. & Shields, L. D. (2006) Sport and character development. *Research Digest*. 7(1) pp. 1-8.

A doktori értekezés témaköréhez kapcsolódó szerzői publikációk és tudományos előadások

Tanulmánykötetben, folyóiratban megjelent tanulmányok

Hideg Gabriella (2015): A fair play jelentéstartalma kenyai és magyar minta alapján
in: Kozma Tamás, Kiss Virág Ágnes, Jancsák Csaba, Kéri Katalin (szerk.): Tanárképzés és
oktatáskutatás, Magyar Nevelés- és Oktatáskutatók Egyesülete (HERA) 2015., 663-672. old.
ISBN: 978-615-5372-32-2

[http://hera.org.hu/wp-content/uploads/2015/05/HERA-k%C3%B6tet-2014-
v%C3%A9gleges.pdf](http://hera.org.hu/wp-content/uploads/2015/05/HERA-k%C3%B6tet-2014-
v%C3%A9gleges.pdf)

Hideg Gabriella (2016): Fair play neked mit jelent? Kárpát- medencei fiatalok véleménye a
fogalomról In: Kovács Klára (szerk.): Értékteremtő testnevelés: Tanulmányok a testnevelés és
a sportolás szerepéről a Kárpát-medencei fiatalok életében

Debrecen: Debreceni Egyetemi Kiadó, 2016. 139-150. old.

(Oktatáskutatás a 21. században; 1.)

(ISBN:978-963-318-597-1)

Hideg Gabriella (2017): Pillanatképek Kelet- Afrika oktatási rendszeréből. Kisiskolások és
főiskolai hallgatók véleménye a fair play jelentéstartalmáról

In: Mrázik Julianna (szerk.): A tanulás új útjai, Magyar Nevelés- és Oktatáskutatók Egyesülete
(HERA) 2017., 529-548. old.

ISBN 978-615-5657-00-9 [online pdf]

ISBN 978-615-5657-01-6 [print]

http://hera.org.hu/wp-content/uploads/2014/02/HERA_tanulas_uj_utjai20170509.pdf

Előadások

Hideg Gabriella (2014): A fair play jelentéstartalma- kenyai minta alapján

A Fair Play ereje Konferencia

Semmelweis Egyetem

Testnevelési és Sporttudományi Kar

Társadalomtudományi Tanszék

2014. március 28. Budapest

Összefoglalók: 6.old, előadás absztrakt (Forrás: www.tf.hu/wp-content/uploads/2014/03/A-fair-play-ereje-absztrakt.pdf)

Hideg Gabriella (2016): Pillanatképek Kelet- Afrika oktatási rendszeréből. Kisiskolások és főiskolai hallgatók véleménye a fair play jelentéséről

HuCER 2016. Hungarian Conference on Educational Research

2016.május 26-27. Kaposvár

Absztrakt kötet 59. oldal, előadás absztrakt

(Forrás: http://hera.org.hu/wp-content/uploads/2016/06/Absztrakt-gyujtemeny_HUCER2016.pdf)

Hideg Gabriella (2016): Fair play- Neked mit jelent? Két generáció attitűdjének vizsgálata a fogalomról

XVI. Országos Neveléstudományi Konferencia

2016. november 17-19. Szeged

Szent- Györgyi Albert Agóra

Absztrakt kötet 150. oldal, előadás absztrakt

(Forrás: http://www.edu.u-szeged.hu/onk2016/download/ONK_2016_program_es_absztraktkotet.pdf)